

LUNDS
UNIVERSITET

Arkivet efter Åmåls biblioteksstyrelse

- en mediearkeologisk studie

Åsa Fjellman
BBHK02

Lunds Universitet
Kandidatuppsats i bokhistoria
Avdelningen för bokhistoria
Institutionen för kulturvetenskaper
Handledare: Kristina Lundblad
Examinator: Henrik Horstbøll

2017-06-02

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Syfte	4
Frågeställning	4
Bakgrund	5
Arkivlagen	5
Arkivförteckningen	5
Teoretiska utgångspunkter	6
Vad är det specifika med arkiv?	7
Metod	8
Material	9
Avgränsningar	10
Arkivet efter Åmåls biblioteksstyrelse: En mediearkeologisk analys.....	10
Form och fysisk kropp.....	10
<i>Biblioteksstyrelsens arkiv; fysisk form och arkivkropp</i>	11
Förteckning och lagring.....	12
<i>Biblioteksstyrelsens arkiv; förteckning, lagring och inre ordning.</i>	13
Arkivalier och materialitet.....	14
<i>Biblioteksstyrelsens arkiv; arkivalier och materialitet</i>	16
<i>Protokoll</i>	16
<i>Årsberättelser och Statsbidragsansökningar</i>	17
<i>Förvärvskataloger</i>	17
<i>Utlåningsjournaler</i>	18
<i>Låntagarjournaler</i>	19
<i>Statistik</i>	20
<i>Räkenskaper</i>	20
<i>Inventariebok</i>	21
<i>Handlingar i olika ämnen och ritningar</i>	21
Kommunikativa kretslopp och tidslager.....	21
<i>Biblioteksstyrelsens arkiv; kommunikativa kretslopp och tidslager</i>	22
Att arbeta med arkiv	25
<i>Biblioteksstyrelsens arkiv; arbetsprocess</i>	26
Diskussion	27
Litteratur	30
Arkiv.....	30

Inledning

I Åmåls kommunarkiv finns arkivet efter Biblioteksstyrelsen i Åmåls stad. Jag kom i kontakt med arkivet när jag skrev om Åmåls Stads Lånebibliotek i min B-uppsats i bokhistoria.¹ Ett arkiv kan vara en institution, ett bestånd av handlingar eller en plats där sådana handlingar, arkivalier, förvaras. Arkiv är också en plats som vi förknippar med bevarad historia, minnen och trovärdighet.² Arkiv som studieobjekt och arkivaliska frågeställningar har en plats inom bokhistoria eftersom fältet inte bara handlar om böcker utan omfattar historien om grafisk kultur, skriven information, skapandet, spridandet och användandet av alla sorters skrift och tryckt media såsom manuskript, tidskrifter, tidningar och efemära tryck. Detta innebär ett brett synsätt på dokument och på den materiella delen av arkiv då arkivet är en plats där grafiska dokument och objekt för kommunikation har samlats och bevarats. Inom bokhistoria som fält finns dessutom inriktningen på sammanhang och kontext där arkiv ofta har varit en del i forskningsprocessen.³

I mitt arbete med B-uppsatsen skrev jag om Åmåls Stads Lånebibliotek och som undersökningsmaterial använde jag Biblioteksstyrelsens arkiv och Lånebibliotekets boksamling. I den här uppsatsen studerar jag Biblioteksstyrelsens arkiv i sig och min process med att arbeta med arkivet. I mitt arbete med B-uppsatsen såg jag teoretiska perspektiv och frågeställningar kring arkiv och arbetsprocess som jag nu vill undersöka. Mitt perspektiv i uppsatsarbetet är mediarkeologi där man studerar ny och gammal teknik, tekniska förändringar, övergångar och dess konsekvenser. Mediarkeologi innebär ett synsätt där man kan studera den materiella och tekniska formen av arkiv men också att man kan studera synsätt, kontext och processer kring att arbeta med arkiv. Med hjälp av mediarkeologi kan man se hur handlingar som finns i arkiven påverkas av de mediala tekniker och villkor som finns på arkivinstitutionen.

Ett arkiv kan inte existera utan en arkivarie som har samlat in, förtecknat och bevarat handlingarna, en gång lagrade och utvalda att finnas kvar. För att besöka arkivet behöver vi ha tillstånd, läsa förteckningar, fylla i rekvisitioner över vad vi vill titta på och sedan plockar arkivarien fram det, kanske med en fördröjning på dagar då handlingar transporteras från lagringsplatser till forskarsalar där vi väntar med arkivvantar och blyertspennor. I förordet till

---

¹ Åmåls Stads Lånebibliotek, avdelningen för bokhistoria, institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet 160526.

² Jan Appelquist, *Dokumenthantering i informationsförvaltningen: en handbok*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2012 sid. 12.

³ Se t ex Jonathan Rose, "The History of Books: Revised and enlarged", *The Darnton Debate*, red H. T. Mason, Oxford, Voltaire Foundation, 1998.

Arlette Farges *The Allure of the Archives*, skriver Natalie Zemon Davis om den här speciella praktiken kring arkivstudier och arbete med källor där alla kringrutiner har en betydelse för mötet med det materiella.⁴ Strukturen som omgärdar arbetet med att ta del av tidigare generationers samlande, deras tankar, rutiner och ordnande av världen, den specifika materialiteten hos handlingarna och själva formen för läsandet fascinerar mig och därför har jag valt att studera sådana aspekter av arkiv.

Syfte

Arkiv är mer än bara efterlämnade handlingar, det är mänskligt handlande och organiserande i regelbundenheter och strukturer som skapar en mening i sig. Mitt syfte är att undersöka hur man kan förstå arkivet som sådant utifrån den struktur det givits, dess materialitet och den meningsproduktion som skapas som en del i vardagligt organiserande av handlingar som bevaras till eftervärlden. Syftet är också att undersöka arbetsprocessen med och upplevelsen av att arbeta med ett pappersarkiv.

Frågeställning

Frågeställningen omfattar följande frågor:

Vad utmärker Biblioteksstyrelsens arkivs struktur?

- Vem skapade arkivet?
- Varför skapades det?
- Hur förvaras arkivet och arkivalierna?
- Hur många hyllmeter?

Vilka tekniker för lagring har använts?

Hur är arkivet förtecknat?

- Vilken är arkivets inre ordning?

Vilka arkivalier finns?

- Hur ser handlingarna ut fysiskt?

Vilka tidslager finns samlade i Biblioteksstyrelsens arkiv?

Vilka kommunikativa kretslopp befinner sig Biblioteksstyrelsens arkiv i?

Hur upplevde jag arbetet med Biblioteksstyrelsens arkiv när jag skrev B-uppsatsen?

---

⁴ Arlette Farge, *The Allure of the archives*, Yale University Press, New Haven & London, 2013 opag.

Bakgrund

I det här avsnittet tar jag upp faktorer som påverkar arkivverksamhet, arkivalier och deras lagringspraktik.

Arkivlagen

Ordet *arkiv* har en tredelad betydelse och kan avse en institution, en plats eller ett bestånd av handlingar. Arkivet som institution styrs av arkivlagen. I Arkivlagen (1990:782) anges vilka myndigheter och organ som lagen gäller för och paragraf 3 tar upp arkivbildningen och dess syften.⁵ Lagen är kopplad till tryckfrihetsförordningen och visar på att arkivet utgörs av myndighetens allmänna handlingar. I paragrafen anges tydligt att myndigheternas arkiv är en del av det nationella kulturarvet och att arkiven skall bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser:

1. rätten att ta del av allmänna handlingar,
2. behovet av information för rättskipningen och förvaltningen, och
3. forskningens behov.

Arkiv som plats innebär att arkivlokalerna skall uppfylla krav för att kunna vårda och bevara de arkivalier som förvaras där. Lokalen skall vara fönsterlös, inbrottssäker, där får inte finnas elektrisk utrustning som lagrar ström. Lokalen skall vara brandsäker och skyddat mot vatten, Temperaturen i en arkivlokal för papper skall vara under 18 grader Celsius och ha en RF, relativ luftfuktighet på 30-40 procent.⁶

Arkiv som samling av handlingar regleras också av krav. De myndigheter och organ som arkivlagen gäller för har krav på sig att de handlingar som bevaras skall finnas kvar för alltid. Detta innebär också att handlingarna skall vara tillgängliga för alltid. För att uppnå detta ställs krav på material, metoder, vård, förvaring och lokaler. Kravet för all framtid ses inom arkivverksamhet som 1000 år. Om material, medium och tekniker uppfyller kraven så ses de som arkivbeständiga. Det medium som informationen är lagrad på skall var beständigt, både papper och text, eller så gäller migrerbarhet för digitala media.⁷

Arkivförteckningen

Arkiv ordnas och förtecknas enligt allmänna arkivskemat vilket är det sätt som man redovisar ett arkivbestånd på. Det innebär att pappersarkiv ordnas och förtecknas i efterhand. Det innebär också att allmänna arkivskemat påverkar vad som sparas och bevaras. Dessutom

---

⁵ Arkivlagen 1990:782, Svensk författningssamling 1990:782.

⁶ Appelquist 2012, sid. 34, 40.

⁷ Appelquist 2012, sid. 32-33.

finns gallringsregler för vad som får gallras. Det allmänna arkivschema infördes av Riksarkivarie Emil Hildebrand 1903 och tankarna kring ordnandet efter ett arkivschema kom från Nederländerna. Det allmänna arkivschema följer proveniensprincipen som kom att införas inom arkiv under 1800-talet. Det innebär att arkivets inre ordning skall bevaras, att man skall hålla isär olika arkivbildare och att organisationers handlingar inte skall splittras efter ämnen såsom varit vanligt tidigare.⁸

Arkiv har alltså en tydlig struktur, styrs av lagkrav, är beroende av sin medialitet och vilken typ av informationsbärare som används. Arkiven kan ses som rumsligt avgränsat med en tydlig form där tanken om ett kulturarv, en minnesfunktion och en modell för historisk kunskapsproduktion är centralt.

Teoretiska utgångspunkter

Jag vill här beskriva de teoretiska utgångspunkter jag haft i min undersökning. De teoretiska perspektiv jag valt utgår från mediearkeologi och från hur man kan få en förståelse för arkivet som sådant och för dess historiska kontext.

Donald F. McKenzie visar i *Making meaning* att man inom det bokhistoriska fältet inte skall låta sig begränsas av att se bibliografi som en vetenskap som fokuserar på de fysiska bevisen kring böcker och skriftligt material. Bokhistoria som fält kan vidgas till att se faktorer i de historiska sammanhang där undersökningsobjektet skapades, t ex vilka sociala strukturer som finns samt förhållanden och relationer mellan tid och rum.⁹ Jonathan Rose tar i *The History of Books: Revised and enlarged* upp författare som Arlette Farge och visar på hur man kan arbeta utifrån sociala och kulturella kontexter. Rose skriver om Habermas teorier kring det offentliga rummet som är av betydelse när man studerar arkiv som en del av en offentlighet, som meningsskapare och som minnesfunktion. I studiet av en offentlighet finns också möjligheten att studera materiella former och tekniker. I min studie är det en utgångspunkt att Lånebiblioteken skapade en offentlighet och en publik sfär där Biblioteksstyrelsens arkiv kan ses som en bevarare av det offentliga rummet.¹⁰ Rose skriver också om bokhistoria med utgångspunkt i ett tvärvetenskapligt synsätt där discipliner kring skriftlig kommunikation, sociologi, historia, litteraturvetenskap och antropologi kan

---

⁸ Appelquist 2012, sid. 16. Wolfgang Ernst, *Sorlet från arkiven: ordning ur oordning*, Glänta, Göteborg, 2008, sid. 67.

⁹ Donald F McKenzie, *Making meaning*, Amherst 2002, sid 14, 17-18.

¹⁰ Rose, 1998, sid. 85, 90, 92.

samarbeta.¹¹ Det innebär att inspiration till metodval och teori kan sökas brett, något som påverkat mina val.

Wolfgang Ernst beskriver i sin bok *Sorlet från arkiven: ordning ur oordning* mediarkeologin som ett fruktbart perspektiv och en teoretisk utgångspunkt vid studiet av arkiv som teknik, medium, form och materialitet. Han visar att mediarkeologin med sin bas i materialitet, lagrande och lagringsmedier innebär att arkiv kan ses som en form där vetande framträder och uppstår.¹² Som tidigare nämnts kan man med hjälp av mediarkeologi se hur handlingar som finns i arkiven påverkas av de mediala tekniker och villkor som finns på arkivinstitutionen, till exempel påverkar arkivväsendets förteckningsprinciper den historiska kunskapen. Mediarkeologi kan vara till hjälp om man vill förstå vilka konsekvenser som arkivens förändrade materialitet får för vad som kan arkiveras och för vår förståelse för det. I ett arkiv framträder ett historiskt vetande, arkivet i sig är historiskt skapat och de olika tekniker för bevarande som använts har påverkat vilket vetande som uppstått. Arkiv kan också ses som form. Det är en strukturerad form som möter läsaren via förteckningar och i hur arkivhandlingarna är ordnade. Strukturen är också påverkad av den styrande makt som bestämt vad som skall bevaras och vad som skall gallras. Wolfgang Ernst skriver också om minnesmodeller och om mediala kretslopp där handlingar cirkulerar.¹³

Pelle Snickars beskriver i *Arkivet - ett medium?* arkiv som medium, han förhåller sig också till mediarkeologi. Han anser att arkiv är ett medium och att internet har blivit en arkivarisk distributionskanal. Synsättet innebär att arkivet som medium och lagringsplats påverkar det som förvaras där.¹⁴ En slutsats jag drar av synsättet är att arkiv i form av arkivalier kan befinna sig i en social biografi beroende på sitt sammanhang, t ex kan handlingar som skapas som en del i en maktstruktur användas betydligt senare i ett släktforskningsuppdrag eller i en forskningsuppsats för att sedan digitaliseras och användas i kommuners identitetsbyggande.

Vad är det specifika med arkiv?

Wolfgang Ernst ser arkivet som en medial plats där information samlas, ordnas och omarbetas till en typ av samhälleligt vetande. Detta vetande omfattas av regelverk kring vad som är konfidentiellt och vad som bevaras. Arkiven är ett klassiskt lagringsminne för vetande och

---

¹¹ Rose, 1998, sid. 104.

¹² Wolfgang Ernst, *Sorlet från arkiven: ordning ur oordning*, Glänta, Göteborg, 2008, sid. 8-9.

¹³ Ernst 2008, sid. 29-30, 66-67.

¹⁴ Pelle Snickars, ”Arkivet - ett medium?”, *Arkiv, samhälle och forskning.*, 2005:2, 2006, s. 10-19.

kunskap. Det speglar en mediekultur som bygger på lagring. Ernst tar upp några egenskaper hos arkiv som jag utgått ifrån i mitt arbete.¹⁵

- Ett arkiv står alltid i relation till något och för att kunna undersöka och beskriva arkivet behöver man ha en forskningsfråga.
- Arkivet är alltid samtid, det som finns bevarat är ögonblicksbilder, det som administreras sker direkt i administrationsögonblicket.
- Som en paradox till det samtida präglas arkiven av en oavbruten rörelse. Det pågår en ständig cirkulation där informationen i arkiven visar på människors rörelse och handlingars skapande. Arkivet blir en minnesmaskin. Människornas rörelser och skapandet av handlingar kan ses som fixerade koordinater i arkivet vilket i sin tur är en del i vår historia.
- De här insikterna visar på att arkivet är förbundet med samhället och det sociala ordning vars minne arkivet lagrar, bryter upp, fragmenterar eller återspeglar. Det som stelnat i en akt är spåret av en handling och ur sociala visioner uppstår därmed en ordning.
- Forskningen börjar med arkivets anatomi. Det materiella bildar en arkivkropp.
- Man kan beskriva arkivet utifrån de konkreta uppgifter som är resultatet av den verksamhet som genererat arkivet, vad verksamheten gjort, vad man prioriterat, vad man samlat in och sett som viktigt att formulera och bevara.

Metod

Jag började mitt arbete med att förutsättningslöst undersöka litteratur utifrån frågeställningen: Vad är ett arkiv? Jag har också besökt arkiv för att få en uppfattning om rumslighet, teknik och materialitet. Arkiv som begrepp präglas av sin tredelade betydelse - som lokal - som institution och som efterlämnade papper från en aktör eller ett system. Det är viktigt när man

---

¹⁵ Ernst 2008, sid. 23, 60-61.

studerar arkiv att man ser hela den betydelsen, arkiv finns inom arkiv och arkiv har ett speciellt förhållande till tid och rum.

Mitt arbete har präglats av ett växlande mellan teori och arkivmaterial. Jag har pendlat mellan att söka teori som kan förklara arkivets komplexitet och att undersöka själva arkivet. I mitt arbete med B-uppsatsen använde jag Biblioteksstyrelsens arkiv som källa och arbetade då med innehållet, med det dokumenterade, men nu har det handlat om att lyfta blicken från innehållet för att istället se arkivet i sig som undersökningsobjekt. Biblioteksstyrelsens arkiv är ca 1,5 hyllmeter som jag har fått ha på en arkivvagn på arkivariens rum. Under mitt arbete har jag dragit ut vagnen till läsesalen, till min plats, och arbetat med arkivet utifrån vad det visar mig i form av materialitet och struktur. Biblioteksstyrelsens arkiv har i min studie i vissa avseenden fungerat som ett test på hur de mediearkeologiska teorierna kan fungera. Jag har läst handlingarna men med andra glasögon och det har varit en utmaning att växla från att innehållet är det primära till att i innehållet söka arkivets egna spår och ordning. Jag har dokumenterat mitt arbete och mina iakttagelser på dator samtidigt som jag undersökt arkivet. Skillnaden i teknik har varit påtaglig. Jag använder dator medan handlingarna i arkivet är skrivna med stålpena. Jag har hela tiden gått tillbaka till teorin för att tolka det jag funnit, en hermeneutisk process av kunskapsbildande. Jag har prövat mig fram i arbetsprocessen och jag har tolkat arkivet på olika strukturella nivåer. Det är en kvalitativ studie, där material, mening och struktur är av betydelse.

Jag har utifrån arbetet med frågeställningar, teori och material gjort kategoriseringar för att hitta röda trådar och samlat kategorierna till teman. På så sätt redovisas mitt resultat som en kombination av teori och arkivundersökning. En fördjupad aspekt i min metod är att jag arbetat med att reflektera kring min arbetsprocess i min B-uppsats men även i mitt arbete nu. Jag har sålunda arbetat med ett metaperspektiv där jag studerat mitt eget arbete som ett led i att studera arkivet och arbetet med arkiv. Jag ser det som att arbetsprocessen med arkivalier är speciell, unik och begränsad av struktur och formalia. Det gör att studier och arbetsprocess påverkar varandra.

Material

I arkivet efter Biblioteksstyrelsen finns handlingar från 1867 till 1970. Arkivet utgörs av nio arkivboxar med arkivalier och 22 inbundna arkivalier som har förtecknats direkt med etikett på ryggen. Arkivalierna består bland annat av utlåningsjournaler, beståndskataloger och handlingar som stadgar, ansökningshandlingar, statistik men också små lappar där arbetsgivare går i god för anställda som vill låna böcker. Som studiematerial ingår också det

som är material kring arkivet; förteckningar, volymer, signum och hyllplacering, allt som påverkar och bildar praktik.

Avgränsningar

Biblioteksstyrelsens arkiv är ett pappersarkiv som inte har digitaliserats. Det pågår en digitaliseringsprocess inom arkivverksamheten nationellt idag men i uppsatsen har jag avgränsat mig till att arbeta med ett pappersarkiv för att kunna studera dess materialitet, struktur och inre ordning.

Arkivet efter Åmåls biblioteksstyrelse: En mediearkeologisk analys

I undersökningen har jag arbetat med att göra kategoriseringar som satts samman i teman. Dessa är Form och fysisk kropp, Förteckning och lagring, Arkivalier och materialitet, Kommunikativa kretslopp och tidslager samt Att arbeta med arkiv. I de olika temana redovisas resultatet från den teoretiska undersökningen och undersökningen av Biblioteksstyrelsens arkiv.

Form och fysisk kropp

Arkiv och arkivverksamhet har genom historien varit ett sätt att skapa förvaltningar. Henri-Jean Martin beskriver i *The History and Power of Writing* en samhällsutveckling där det uppstår ett behov av att dokumentera vilket i sin tur skapar ett behov av papper. Det är en samhällsutveckling där skriftspråket är medel och papper mediet.¹⁶ När det skapas en statsadministration i ett land uppstår behovet av att arkivera. Olika funktioner som skatt, lagar, transaktioner, jordinnehav, kontrakt, bokföring eller krigsföring behöver dokumenteras och lagras.¹⁷ Därigenom skapas arkiv. Det är ur detta praktiska behov som arkivets struktur som lagringsfunktion, dess medium och materialitet och relationen mellan tid och rum samt även ett oberoende av tid och rum skapas.

Att befinna sig i arkivet och att möta de olika arkiven efter skilda verksamheter kan upplevas som överväldigande. Arlette Farge har i *The Allure of the archives* beskrivit mötet med arkivet som att vara i en ocean, att det finns ett flöde av handlingar som väntar och som man vid arbetet med historiska studier kan drunkna i. Farge beskriver kylan i rummet, man fryser oavsett om det är vinter eller sommar, hur fingrarna fläckas av damm vid kontakt med handlingar som kan ha varit orörda sedan de skrevs för 200 år sedan, hur handskriften oavsett

---

¹⁶ Henri-Jean Martin, *The History and Power of Writing*, Chicago & London: Univ. of Chicago Press, 1994, sid. 283-284.

¹⁷ Martin 1994 sid. 287-292.

hur regelbunden och metodiskt skriven den är ändå kan vara nästan oläsbar, hur handlingarna är sköra, angripna av tid, råttor och fukt. Farge undersöker polisjournaler och juridiska arkiv som aldrig var avsedda att läsas av oss, som var en del i en byråkratisk statsapparat, som aldrig blev tillrättalagda för en offentlighet, korrekturlästa för att tryckas eller ens tänkta att möta en publik. De har istället samlats kronologiskt, månad efter månad, lagts undan och bevarats.¹⁸ Det här är unikt för arkivhandlingar.¹⁹

I arkiv sker alltid en lagring. Foucault menar att arkiv inte är summan av efterlämnade handlingar eller den institution som för vidare handlingarna utan är det system som styr var utsagor dyker upp.²⁰ En intressant slutsats som Ernst framför i *Sorlet från arkiven: ordning ur oordning* är att det inte finns någon författare mellan arkiv och läsare, mellan det förgångnas värld och den nutida läsningen. Den här närheten och direktheten tyder jag som en del i arkivets struktur. Ernst skriver med hänvisning till Arlette Farge att arkivet har en fysisk kropp och att kontakten mellan hand och arkiv är ett taktilt möte där man kan erfara det förgångna. Det finns en textlighet. Farge menar att man i likhet med tankar som fanns hos 1500-talets och 1600-talets antikvarier kan se arkivet som det förgångnas relikter som man kan smaka på²¹

Biblioteksstyrelsens arkiv; fysisk form och arkivkropp

Biblioteksstyrelsens arkiv förvaras i Åmåls kommunarkiv som finns i källaren i Åmåls kulturhus. I arkivet förvaras arkivalierna förpackade och märkta på arkivhyllor av plåt tillsammans med andra arkiv från Åmåls kommun. Arkivet hör till det övergripande arkivet för Åmåls Stad – 1970. Kungl. Maj:t bestämde år 1867 att sockenbibliotek skulle ha ett eget beslutande organ, en biblioteksstyrelse och tillhöra kommunalstämman istället för kyrkostämman.²² Från 1867 finns uppgifter att Stadsläkare D Ekelund var ordförande i Biblioteksstyrelsen och från den tiden börjar arkivhandlingar bevaras.²³

Arkivet består av ca 1,5 hyllmeter med nio volymer med arkivalier och 22 inbundna arkivalier som har fått signum efter vad de innehåller och som står i hyllan utan arkivkartong eller skyddande fascikel. De nio volymerna utgörs av speciella arkivkartonger i beige papp som är designade för att förvara arkivalier och där man samlat handlingar. På

---

¹⁸ Farge 2013, sid. 1-3.

¹⁹ Appelquist 2012, sid. 12-13.

²⁰ Ernst 2008, sid. 24.

²¹ Ernst 2008, sid. 29, 47.

²² Elisabeth Norman, *Burlövs sockenbibliotek: en undersökning av ett biblioteks utveckling, bokbestånd, utlåning och låntagare under 1800-talets senare hälft*, akad. uppsats i etnologi, Lund, 1973, sid. 15.

²³ Axel Hesselbom, *Föreningsväsende, skolor och bibliotek, Åmåls stad 300 år*, Göteborg: Elanders boktryckeri, 1944. S. 62-67. Ingemar Rosberg, *Sockenbibliotek inom Älvsborgs län!* Borås, 1991, opag.

arkivkartongerna finns vita maskinskrivna etiketter där det står till vilket arkiv boxen hör, typ av handlingar som kartongen innehåller, årtal och signum. Det finns signum från A1:1 till J1:1 vilket följer allmänna arkivskemat och hur man benämner innehållet följer också allmänna arkivskemat. Arkivkartongerna är olika stora för att passa de handlingar som finns i dem. Handlingarna är för det mesta hålade och sammansatta med arkivclips i plast. En del handlingar är sammanhäftade med metallklamrar. Runt handlingarna kan det finnas fasciklar som är ett pappersomslag av syrafritt papper och på fascikeln har arkivarien i blyerts skrivit vad den innehåller och årtal. Utifrån vad som är angivet på arkivkartongen vet du vad den innehåller för ämne men du vet aldrig vad det är som möter dig. I kartongerna kan det finnas sköra pappershandlingar, små lappar, foton eller inbundna häften och böcker. Allt följer en ordning så att det som hör ihop skall vara tillsammans. För att veta vad som finns och vad som kan vara användbart i en studie behöver man gå igenom alla kartonger och allt material. Det är detta som är Biblioteksstyrelsens arkivs struktur, form och fysiska kropp. Biblioteksstyrelsens arkiv har sitt ursprung i ett förvaltningskrav, utifrån lagen från 1867 började handlingar genereras och en struktur byggas upp. Handlingarna lagras utifrån förvaltningens behov av dokumentation och en bieffekt blir att vi kan ta del av handlingarna utifrån det system som styr var de dyker upp. Detta system har en ordning som utgår från allmänna arkivskemat och förteckningen.

Förteckning och lagring

Till skillnad från ett bibliotek är ingångarna till och sökbarheten i arkivhandlingarna inget vi lärt oss som barn och de är noga reglerade i rutiner. Handlingarna står förpackade i volymer i rader på arkivhyllor och är nästan omöjliga att finna utan en förteckning. Förteckningarna är för dem som kan koden, som vet hur man skall läsa dem och förstå systemet de representerar. Utan förteckning, koder och förståelse blir arkivet ett otillgängligt rum.²⁴

Ernst skriver om proveniensprincipen och visar hur själva arkivordningen bildar ett minne. Arkivordningar genererar olika typer av historieskrivning. I arkiven bildas textkroppar som i sin tur bildar arkivkroppar. Arkivkroppar är alltså sammanställningen av lagrade texter och den ordning man möts av är en minneskropp. Arkivets lagringsfunktioner och nedskrivningssystem blir en garant för att fastställa att en händelse har hänt. Man kan se arkivforskning som en arkeologi om vetande där man gräver sig igenom textlager. Arkivforskning innebär också en materiell läsning av spår där man undersöker de materiella efterlämningarna i form av text papper, askar, böcker eller affischer. Det är en specifik

---

²⁴ Ernst 2008, sid. 91.

läsmetod. Arkivteknikerna som präglar ordningen i arkiven bygger på västerlandets förvaltningspraktiker. Dessa praktiker kan ses i hur vi numera arbetar med filer, register och stackar i datorer. Datorerna kan dock ses som en tillfällig lagringsplats medan arkiven istället kan jämföras med ett bestående dokumentskåp.²⁵

Biblioteksstyrelsens arkiv; förteckning, lagring och inre ordning.

Arkivet är förtecknat enligt allmänna arkivschema i Visual Arkiv som är ett datorprogram för att göra förteckningar. På arkivkartongerna har man först angett signum i blyerts men någon gång senare klistrat maskinskrivna etiketter istället. Det finns ingen historik angiven och heller ingen sammanfattning av arkivet. Det finns en innehållsförteckning som anger serie och serierubrik. De serier som finns är:

- AI Protokoll,
- AII Årsberättelser,
- BI Statsbidragsansökningar,
- DI Förvärvskataloger,
- DII Utlåningsjournaler,
- DIII Övriga register och liggare,
- FI Handlingar angående utställningar,
- FII Ämnesordnade handlingar,
- GI Diverse räkenskaper,
- HI Statistik
- JI Ritningar.

Alla signa står för något specifikt och ordningen bestäms av hur viktiga de är för verksamheten. Det är därför som Protokoll alltid förtecknas under A. Därefter följer förteckningsblad för varje serie. På förteckningsbladen anges arkiv, arkivbildare, signum, serie, plats, volymnummer, tid och anmärkningar. Lagringen bygger på förteckningen som i sin tur bygger på verksamhetens struktur. Det finns inga förklaringar, inga tillrättalägganden, ingen författarröst till hjälp för att förstå arkivet och vad det innehåller. I kolumnen för anmärkningar finns det information som kan bli avgörande för att hitta handlingar. Här anges om handlingarna förvaras i arkivkartong, om det i kartongen finns lösa blad eller inbundna häften men här står också korshänvisningar; en serie kan finnas i en kartong för en annan serie för att fylla kartongen för att handlingarna inte skall bli böjda när de förvaras.

---

²⁵ Ernst 2008, sid. 67-71, 75, 77, 82, 95.

Den inre ordning som präglar arkivet innebär att det har delats upp och sorterats i olika kategorier. Ordningen bygger på aktiviteter som verksamheten utfört och bedrivit. Kategoriserandet utgår från att det finns en likhet i förvaltningen hos organisationer i samhället. Handlingar som använts i verksamheten och som har en betydelse för att verksamheten skall kunna bedrivas under längre period har sparats och senare bevarats och så småningom arkiverats. Det finns en tidslinje i arkivet, en lagringsprocess som präglas av sparande men också av gallrande. Det finns luckor och ingen förklaring ges till varför vissa handlingar valts bort eller någon gång kommit bort. Arkivet präglas därför av fler frågor än svar. Det finns ingen förklaring, ingen författarröst eller tillrättalägganden till hjälp. Förteckningen är den förmedlingsyta som finns för att nå arkivets inre ordning. Förteckningen utgör en karta till struktur, lagring och ordning. Därför är det i ett arkiv i princip omöjligt att göra sökningar på specifika sökord. Man kan se att det finns protokoll men inte söka på t ex bokinköp utan vill man undersöka bokinköp får man söka i förteckningen på var sådant kan ha registrerats tex i en förvärvskatalog eller i räkenskaper och sedan sätta sig och läsa protokoll för den tidsperiod man är intresserad av för att se om bokinköp kanske tas upp. Arkivforskning är tidskrävande, det finns inga genvägar utan det är som Farge skriver, arkivet skall kamma igenom, man vet inte var eller när en pusselbit dyker upp. Man måste ha en god insyn i förteckningen och inse att det förekommer korshänvisningar som gör att handlingar kan dyka upp i olika sammanhang för att fylla ut volymer.

Arkivalier och materialitet

I ett arkiv kan det finns olika sorters arkivalier och arkivalierna präglas av sin materialitet. Biblioteksstyrelsen arkiv är ett pappersarkiv och därför är det papper i dess olika användningsformer som präglar arkivet. Arkivalierna består av olika typer av pappersdokument som använts för olika funktioner som att anteckna låntagare, skriva meddelanden och kallelser, trycka information, skriva räkningar, göra ansökningshandlingar, dokumentera beslut och inspektioner och många andra åtgärder.

Lisa Gitelman skriver i sin bok *Paper Knowledge Toward a media History of Documents* om sin forskning kring media. Hennes forskningsområde är dokument och hon arbetar med mediearkeologi som metod. Gitelman beskriver dokument som något som alltid är närvarande i vår vardag och att själva syftet med dokumentet är just att dokumentera. Dokument finns i form av anteckningar, kom-ihåg lappar, recept, biobiljetter med mera. Hon anser att man kan se dokumentens historia som en mediehistoria, en historia som handlar om reproduktion av dokument. Det är möjligheten att reproducera som gör att vi definierar dokument som just

dokument. Gitelman menar att dokument har en egen praktik och använder begreppet ”knowing-showing” för att visa på den framtidsriktning och förvaringsfunktion som dokument har. Dokument kan också delas in i genrer och är kontextberoende i sin ”knowing-showing” funktion. Genom att studera praktik, media och format kan man beskriva dokument och dess genrer. Dokument som genre innebär att de befinner sig i en kontext av cirkulation, produktion och reproduktion. Dokument kan vara handskrivna, tryckta, fotokopierade eller scannade. Gitelman visar i sina studier hur man kan studera dokument i en viss tid, i en viss social kontext eller situation och att det finns en utgångspunkt i förhållandet tid och rum.²⁶ I hennes studier kan man se en dimension av form kopplat till genre och system. I hennes forskning används inget författarbegrepp utan hon studerar dokumentära former och aktörer och utgår, som jag tolkar det, från en metod att undersöka skrift och tryck på mikronivå och ett sätt att studera vardagliga dokument.

Jan Appelquist skriver i *Dokumenthantering i informationsförvaltningen: en handbok* om begreppen handlingar och arkiv. Begreppet handling är centralt för arkivhantering och dokumenthantering inom olika förvaltningar och organisationer. Appelquist definierar handling som information. För att informationen skall bli en handling skall den vara lagrad på något, ett föremål. Föremålets syfte skall vara att förmedla denna information. Appelquist skriver att det inte spelar någon roll vilket material som föremålet är gjort av eller hur det ser ut eller vad det innehåller för information. Det är en handling om syftet är att förmedla informationen. Den här förmedlingen av information kan ske mellan individer men också över tid.²⁷ Det är det här synsättet på begreppet handling som präglar arbetet inom förvaltningar idag och som i förlängningen påverkar vad som till slut når arkivet.

Hos Appelquist finns likheter med Gitelmans resonemang kring förmedling – förvaring av något som skall visas för framtiden. Skillnaden är att en handling i Appelquists mening är en informationsbärare där materialet är underordnat. Handlingsbegreppet innebär en begränsning när Appelquist bortser från den specifika materialitet som en handling kan ha. Informationen blir då något abstrakt. Min utgångspunkt är att information kräver en materiell bärare för att existera.

Kristina Lundblad skriver i sin artikel *Dokument, taktilitet och ”diakronisk doft” Om några förmågor och egenskaper hos det analoga och det digitala* om dokument som en förening av det grafiskt återgivna meddelandet och underlaget som meddelandet är fäst på.

---

²⁶ Lisa Gitelman, *Paper knowledge: toward a media history of documents*, Duke University Press, Durham, 2014, sid. 1, 2-3, 5.

²⁷ Appelquist 2012, sid. 13.

Hon skriver att dokumentet är ett medium som är en bärare av materiell text. Texten i sig är meningsskapande för informationen. Lundblad skriver att när vi läser en text interagerar vi med dokumentet och här finns liknande tankar som de Gitelman framför. Lundblad visar på hur dokumentets materialitet och form är både betydelsebärande och meningsskapande. Detta sker på flera olika sätt som psykologiska, kognitiva, ekonomiska, politiska, kulturella och sociala meningar och betydelser.²⁸ Detta kan kopplas till arkiv och dokumentets specifika meningsskapande och betydelsebärande. Lundblad tar också i likhet med Farge upp taktilitetens roll för grafisk kommunikation. Dokumentet innebär ett fysiskt möte mellan avsändare och mottagare. Det här ser jag som ett meningsskapande och en materialitet vilket är specifikt för dokument och för arkiv och är det synsätt som jag utgår ifrån i min uppsats.

Biblioteksstyrelsens arkiv; arkivalier och materialitet

Det har gjorts en skillnad mellan biblioteksstyrelsens efterlämnade papper som rör den verksamhet man bedrivit och böckerna som är det centrala i verksamheten. De handlingar som utgör arkivet finns förvarade i Åmåls kommunarkiv och böckerna finns förvarade i Åmåls Bibliotekets magasin. Arkivet består av olika former av arkivalier. Det finns kontorsböcker, häften och skrivböcker. Det finns lösa blad i olika sorters papper, kopior, ritningar och ett fotografi klistrat i en protokollsbok. De olika arkivalierna har använts i biblioteksverksamheten eller av biblioteksstyrelsen i sin dokumentation. Under de 100 år som styrelsen finns, sker en utveckling både vad man använder för material, teknik och vilka metoder man använder i biblioteksarbetet. Jag tar nedan upp de olika seriernas materialitet och dokumentationsteknik.

Protokoll

Det som kännetecknar arkivets materialitet är att det går från det egengjorda, enkla till det mer komplicerade med köpta böcker för specifika ändamål. I de första protokollsanteckningarna från 1923 används en blå skrivbok med linjerade sidor, man kan se koppling till skolan, med en etikett där det står skrivet "Stadsbiblioteket 1923" i bläck och ovanför har någon skrivit "Protokoll" med blyerts. Sekreteraren skriver med stålpena och svart bläck. Skrivboken innehåller ett protokoll och en lös linjerad lapp med en kallelse till mötet. Det är informellt, kallelsen är skickad samma dag som mötet är, det är få i styrelsen, fyra lärare och en

---

²⁸ Kristina Lundblad, "Dokument, taktilitet och "diakronisk doft". Om några förmågor och egenskaper hos det analoga och det digitala". *Återkopplingar*, red I M. Cronqvist, P. Lundell, & P. Snickars, Vol. 28, s. 349-363. Mediehistoriskt arkiv, Mediehistoria Lunds universitet, 2014, sid. 349-350.

bokhandlare. Man fortsätter att använda skrivböcker och skriva för hand. I den skrivbok som används mellan 1925-1943 har någon vikt bakre pärmen och stansat hål, kanske för att ha den i en pärm. Från 1943 slutar man att använda skrivböcker och använder en inbunden protokollsbok, halvklotband med brunrandiga pärmar.²⁹ Man är nu mer formell och använder sig av paragrafer och förkortningar i marginalen kring vad ärendet handlar om, det gör det lätt att hitta bland ärendena och få en översikt över texten. Protokollet har fått en mer standardiserad form, det är fortfarande handskrivet men med reservoarpenna, själva protokollstexten är skriven i skrivstil medan förkortningarna i marginalen är textade. Protokollen ändras vidare och från 1959-1970 är de i lösa blad och maskinskrivna. Protokollen är stansade med hål och ser ut att ha suttit i en pärm innan de arkiverades. Protokoll skrivs på båda sidor papperet och sidnumreras. Pappersbunten inleds med protokollen i kronologisk ordning, det tidigaste först och senaste sist, och därefter kommer olika bilagor, de är märkta i ordningen år: siffra, och följer ordningen på protokollen.

Årsberättelser och Statsbidragsansökningar

Årsberättelser finns mellan 1946-1963 och är maskinskrivna på papper, vissa ser ut att vara kopior. Det finns Statsbidragsansökningar mellan åren 1916 – 1965. Det är förtryckta blanketter som inledningsvis fylls i med bläck för att sedan fyllas i med skrivmaskin.

Förvärvskataloger

Biblioteksstyrelsen har dokumenterat sina bokförvärv i kataloger. De första förvärvskatalogerna från 1800-talet är inbundna och skrivna för hand med stålpena. Man har inledningsvis haft tomrum för att fylla i nya inköp kategoriserade i genrer men det visar sig ohållbart och man går över till systemet med att nya böcker fylls på sist och ges nya nummer. Förvärvskatalogerna i arkivet är inbundna, är ofta halvklotband med pärmar klädda i marmorert eller randigt papper. De är högre än de är breda till exempel 36 cm höga och 23 cm breda. På journalerna har man satt etiketter där man för hand skrivit ut *Förvärvskatalog Åmåls Stadsbibliotek* och årtal.

Den förvärvskatalog som tas i bruk 1919-1930 har tryckta linjer och på försättsbladet står det tryckt *Förvärvskatalog (Accessionskatalog)* samt anvisningar för böckernas införande i katalogen. Som avsändare står Bibliotekskonsulenterna, Oskar Eklunds boktryckeri Sthlm. På insidan pärmen är det stämplat: Åmåls stadsbibliotek. Längst ned till vänster står *Form.32 B/Sept 16 200 ex*. Katalogen är förtryckt med blå linjer och röda kolumner. Det finns

---

²⁹ Halvklotband är ett band där rygg och hörn är klädda med klot, ett textilt material, och pärmarna är överdragna med papper.

numrerade kolumner för Förvärvsnummer, Ankomstdatum, Författare, Bokens titel, Tryckår, Antal band, Bunden eller häftad, Köp eller gåva, Varifrån boken erhållits, Bokhandelspris, Fack, Platsnummer, Format samt Anmärkningar. Anmärkning används till att ange utrangering. Klassifikationssystem börjar användas 1923 och anges som H, F, O, C, U och V.

De kommande förvärvskatalogerna följer utseendet med halvklotband, pärmar klädda i marmorerat eller randigt papper och etikett. På etiketterna börjar man från 1931 skriva numren på böckerna på etiketten; 1-2668 (1931-1934). Förvärvskatalogerna är fortsättningsvis förtryckta med anvisningar för hur de skall fyllas i. Förvärvskataloger köps in från Folkbildningsförbundet Smålandstidningens tryckeri, Eksjö och Bibliotekens Försäljningscentral Örebro.

I katalogen för 1931-1934 börjar man ange platsnummer på böckerna till exempel Fr54, Es 89 och Wi40. Katalogerna används länge i biblioteksverksamheten. En bok från 1929 utrangeras 1972. Katalogerna är skrivna med svart bläck, reservoarpenna, senare görs anteckningar ofta i blått, förmodligen kulspetspenna och till etiketten till förvärvskatalogen 1935-1944 används skrivmaskin för första gången. Man använder olika system för att numrera böckerna, från att bara fylla på allt eftersom man köper in dem till att, som i förvärvskatalogen för 1944-1950, numrera första boken varje år med nr 001. Den sista förvärvskatalogen påbörjas 30.4.1958 och avslutas den 28.12.1960 och trots att det finns flera blad kvar så har man inte påbörjat för år 1961.

Det finns en förvärvskatalog för Åmåls skolbibliotek för åren 1916-1936 som har samma utseende som de andra men är mer sliten. Här använder man en stämpel; *Åmåls Folkskolors Bibliotek n:r..... Låntagare ansvarar för all skada å böckerna, som skett under den tid de till honom varit utlånade.*

Utlåningsjournaler

Utlåningsjournaler börjar föras 1866. Till att börja med skriver man in utlån kronologiskt och några år senare testar man att skriva in utlån under respektive bok. Detta verkar vara ett kortvarigt förfarande. Allt skrivs för hand med bläck i inbundna journaler med ryggar i skinn eller klot och marmorerade pärmar. På journalerna sitter etiketter, oftast vita med en ram i beige eller blått. Journalerna innehåller linjerade sidor där man gjort kolumner för månad där året anges när det byts, datum, boknummer, låntagare och datum för återlämning. Man fyller i uppgifter med bläck, ibland läcker pennen, eller med blyerts. I de kommande utlåningsjournalerna används samma system. Man har utformat ett eget system som man sedan använder för att dokumenterar utlånen.

I utlåningsjournalerna efter 1923 börjar man med ett nytt system för att registrera utlån. Det är svårare att läsa och kladdigare. Det är långsmala lånejournaler som på insidan pärmen stämplats med *Bredkortfolio N:o 145 A*. Boken har linjerade blad och det finns även periodvis rutade blad. I kanten är bladen klippta så att de bildar en form av register där man kan skriva på den utskjutande delen, därefter har man gjort kolumner i bläck. I den första kolumnen anges nummer på låntagaren, i den andra namn på låntagaren, låntagarens yrke, bostad och adress. Det är sällan man anger yrke. Nästa blad som är tryckt rutigt eller egenhändigt rutat är klippt så att man kan se låntagarens nummer men inte namn, här har man ritat kolumner för utlåningsdatumen där datumen verkar vara fasta utifrån öppettiderna. Tyvärr är det väldigt svårt att följa låntagarnas lån. Boknummer eller någon form av signum (bokstav och sifferkombination) i blyerts anges väldigt smått och sedan stryks det över åt olika håll. Kanske när boken är återlämnad. Längst ned i kolumnen verkar man ha summerat dagens utlån. Det ser ut som att man allt mer börjar att systematisera verksamheten, skapa en inre ordning och struktur. Det finns 384 låntagare och sist är nio låntagare utan nummer som lånat böcker i årsskiftet 1924/25. Det här systemet fortsätter i de kommande lånejournalerna men 1926 har man börjat att stämpla över utlåningen med en liten stämpel i lila bläck. Stämpeln anger ett datum. I journalen för 1927 finns en etikett i svart och guld med text i guldreliëf: *A.B G.A Petersons Bokhandel Åmål tel 36*.

1931 börjar man med att sammanställa statistik i början av utlåningsjournalerna. Detta året börjar man också med en ny stämpel, fyrkantig med lila bläck med texten *Åmåls stadsbibliotek* samt Åmåls vapen i en ruta. Med blyerts har någon skrivet på första sidan *Veden är skit, Herman, Myrstacken af Anna Lena Elgström*.

Utlåningsjournal 1936 har en stämpel med *Esselte N:r 23 A 2 ½ bok* samt en stor stämpel där det står *Kopiebok och Einar Floréns Bokhandel Åmål*. I den här lånejournalen finns en tryckt meddelandelapp: *.....poststämpelns datum, Härmed får jag underrätta Eder om , att lånetiden för det av Eder från nedan angivna bibliotek lånade arbetet av..... utgått, varför ni torde återlämna eller omsätta lånet. Vill ni omsätta lånet, skall boken uppvisas för antecknande av nytt datum. För överskriden lånetid betalas plikt med ..... öre pr bok och dag/vecka Bibliotekarien, Bibliotekets stämpel:*

Låntagarjournaler

Inom biblioteksverksamheten har man inte bara dokumenterat bokförvärv och utlån utan även registrerat låntagare. Det ser ut som det uppkommit ett behov av att inte bara koppla namnet på låntagaren till en viss bok utan att man vill systematisera ytterligare och ge låntagarna

lånenummer. Första katalogen är för 1939-1940. Katalogerna är i liggande format, beige halvklotband, har brunbeige pärm och vit etikett med blårandig ram. Det är en inköpt färdigtryckt journal. Det finns tryckta linjerade rader och helstreckade kolumner för Inskr. datum, Låntagarnummer, Namn (Efternamnet först) Yrke, Adress, Adress ändrad, Anm. Man har fyllt i uppgifter med bläckpenna och när nytt år kommer för man in låntagarna igen och numren byts ut.

Statistik

I arkivet finns inbundna statistikjournaler, de är i liggande format med förtryckta sidor där man antecknar för hand. Liggarna är beige halvklotband med brunrandiga pärmar. Sidorna är uppdelade i datum, klassificeringssystem för facklitteratur som sedan summeras samt rutor för olika klassificeringar gällande skönlitteratur, ungdomslitteratur samt summeringar för dessa. Det finns även en linjerad anteckningsbok från 1948 där har man gjort kolumner, fyllt i dag, lånande besökare och besök i läsesalen. Det finns också förvärvsstatistik mellan 1961-1979 som är maskinskrivna, färdigtryckta blad. I de maskinskrivna bladen kan man följa vilka leverantörer av böcker som man har beställt från och om det är facklitteratur, skönlitteratur eller litteratur för barn och ungdom. Antal beställda böcker finns med och summa men inga titlar eller författare.

Räkenskaper

I Bibliotekstyrelsens arkiv finns olika typer av räkenskaper mellan 1889-1960 bevarat. Vissa är lösa blad som förvaras i en fascikel. Det finns en liten blå skrivbok utan linjer på sidorna med en etikett där det handskrivet står *Stadsbibliotekets Kassa, Räkenskaper från 1889* och där anges bidrag från Drätselkammaren och utgifter som inköp av böcker från P.A Petersons bokhandel och Brandstodsavgift. Det är handskrivet, en kort och enkel bokföring med tre utgifter; böcker, brandförsäkring och ny kassabok för nästa år. I boken ligger också tryckta kvitton med handskrivna underskrift på brandstodsavgiften och handskrivet kvitto på rutigt papper som visar att fordran från bokhandeln är betald.

De finns en blå kassabok med etikett *Åmåls Stads och skolbibliotek* skrivet för hand med svart bläck och med röd färgpenna skrivet 1925-1933. Här tar man fortfarande upp Brandstodspremie, G. A Petersons bokhandel, Avgift för blanketter från folkbildningsförbundet, Nordisk familjebok avbetalning, K. J Lundgren inbindning av böcker, Lön åt bibliotekarien, Ny kassabok men också kostnader kring en flytt av biblioteket, material från bland annat Eskilstunaboden, annonskostnader, E. Florins bokhandel, Diverse biblioteksmaterial, Folkbildningsförbundet, Elektricitetsverket. Larssons expressbyrå,

Tryckning och bindning hos Lundgren, Åmåls nya möbelaffär, Ved, städning och eldning. På inkomstsidan är det stadens anslag.

I ett brunt kuvert stämplat med Åmåls stadsvapen där det under står *Åmåls stad* och sedan under det *DRÄTSELKAMMAREN*. På kuvertet är det skrivet med röd färgpenna *Stads och skolbiblioteket Verifikationer 1933*. Där kan man se vilka olika inköp och betalningar som gjorts utifrån tryckta eller handskrivna räkningar. Det är specifika tryckta räkningspapper i beige vitt där några är mer utförliga än andra, t ex kan man läsa om inköp av engelsk litteratur 1933. Allt är reviderat av Åmåls stadsrevision. På ett brunt kuvert i A4 storlek med skrift i svart bläck står det *Verifikationer till Åmåls Stadsbibliotek och Åmåls Skolbibliotek Räkenskaper för år 1923*. Här kan man följa inköp från handskrivna kvitton på randiga papperslappar till färdigtryckta räkningsblanketter.

Inventariebok

Det finns en inventariebok, långsmal 17 cm bred och 35 cm hög. Den innehåller uppgifter kring möbler och övriga inventarier som t ex stolar, bokskåp, bokstöd, kortskåp, skrivbord, lampor, mattor, gardiner, vedkorg, hink och svabb, anslagstavla, etikethållare, stämpel och signeringspenna. Det finns även en fascikel med Inventarieförteckningar mellan 1949- 1960 som är stora vita maskinskrivna ark.

Handlingar i olika ämnen och ritningar

I arkivet finns handlingar kring olika ämnen från 1930–1965. Det är tryckta författningssamlingar, annonser från tidningar där man utannonserat tjänster, handskrivna ansökningsbrev, maskinskrivna bilagor med arbetsbeskrivningar för personal, korrespondens, informationsbroschyrer om biblioteket, betyg som hör till arbetsansökningar, cirkulär, telegram, anmälan till utbildning, utställningsverksamhet, offerter och broschyrer om kontorsinredning och anbud till nya biblioteket 1967. I en egen volym finns förtecknade ritningar. Det är ritningar till ett nytt bibliotekshus. Det finns olika former av arkitekturritningar, gjorda av Arkitekt Stig Almquist på firman Skanark AB i Karlstad. Det är perspektivskisser, förhandskopior, exteriör- och interiörritningar, allt i ett styvt beige papper i olika format.

Kommunikativa kretslopp och tidslager

Biblioteksstyrelsens arkiv har skapats i ett visst socialt sammanhang under en längre tidsperiod och det har påverkats av de aktörer man varit i kontakt med, av dem som utgjort styrelsen och de processer man arbetar med.

Arlette Farge har i *Livets sköra tråd: våld, makt och solidaritet i 1700-talets Paris* undersökt domstolsarkiv. Farge beskriver hur domstolsarkiven består av lösryckta ord, yttranden och skärvor av liv. Farge visar på förhållandet mellan historia, historiker och arkiv. Arkiven kan visa på det som pågår bortom de stora skeendena som skildras i ekonomisk och social historia eller inom idéhistoria. I arkiven kan man upptäcka det vardagliga livet utifrån vad människor har råkat säga, vad de tror på, sinnesrörelser, irrationellt handlande eller marginella företeelser. Arkivet gör det möjligt för forskaren att hitta de bitar av verkligheten som annars skulle ha kunnat gå förlorade.³⁰ Arkivet har rollen som minnesskapare och detta skapande kan ske över mycket långa tidsperioder.³¹ Biblioteksstyrelsens arkiv består av handlingar från de 100 år som styrelsen är aktiv. Arkivet utgörs därför av olika tidslager och de synliggörs vid studier av de processer som biblioteksstyrelsen och bibliotekets personal arbetar med och de kommunikativa kretslopp som de befinner sig i. Robert Darnton skriver i sin artikel *”What is the history of books?” Revisited* om sin modell som innebär ett kretslopp för kommunikation.³² Darnton har i sitt arbete använt arkivhandlingar och modellen är till hjälp för att se alla de aktörer, strukturer och kommunikationsvägar som präglar den verksamhet man studerar. De aktiviteter som finns i ett arkivs kretslopp är; Informationsbehov i förvaltning – Skapande av dokument genom viss teknik som ger en specifik materiell form – Lagring/Arkivering – Inre ordning och struktur – Återanvändning för t ex information, rättskipning eller forskning. Till detta kommer aktörer och sociala sammanhang kring arkivet.

Biblioteksstyrelsens arkiv; kommunikativa kretslopp och tidslager

I Biblioteksstyrelsens arkiv kan man följa utvecklingen av ett bibliotek i en småstad från 1860-talet och framåt samt se en samhällsutveckling där skola och böcker varit nära förknippade för att böcker sedan skall bli en viktig del i en kulturell verksamhet. Man kan följa läsare och bibliotekarier, se bokinköp, beroendet av anslag och strävan efter att finna en lämplig lokal. I arkivet finns en tydlig organisering kring boken, en organisering som med tiden blir allt mer systematisk och dokumenterad. Det ursprungliga målet att koppla ihop bok med låntagare och veta vilket bokbestånd man har, utvecklas till en professionalitet med etablerade metoder och färdigtryckt dokumentationsmaterial.

---

³⁰ Arlette Farge, *Livets sköra tråd: våld, makt och solidaritet i 1700-talets Paris*, Natur och kultur, Stockholm, 1989, sid. 11-12.

³¹ Appelquist 2012, sid.12.

³² Robert Darnton: ”What is the History of Books? Revisited”, *Modern Intellectual History*, 4:3. 2007, sid. 495.

I arkivet finns en tydlig cirkulation där man bygger verksamheten kring år. Nytt år innebär ny dokumentation, nya inköp, nya anslag och ibland nya system. Det finns två paralleller där biblioteksstyrelsens arbete är den ena och själva biblioteksverksamheten är den andra. Själva Biblioteksstyrelsen finns under 100 år och det sker en utveckling under den här tiden på hur man ser på sitt eget uppdrag och bibliotekets uppdrag. Inledningsvis är både biblioteksstyrelsen och biblioteket nära förknippat med skolan. Flera av styrelsemedlemmarna är skollärare, bibliotekarien är skollärare, under en lång period är det lärarinnan Asta Olsson som sköter verksamheten och under 1920-talet är ordföranden bokhandlare.

Biblioteket är ingen enskild fråga för skolan lokalt. Verksamheten är underkastad Kungliga skolöverstyrelsen som skickar inspektorer och bibliotekskonsulter. Åmåls stads drätselkammare beviljar anslag och man är beroende av stadsbidrag för att få ta del av litteratur. Alla kontakter innebär en strävan efter att sköta dokumentation, ansökningar och räkenskaper. Man samlar kvitton, skickar efter blanketter, korresponderar med anslagsgivare och inspektörer. Man beställer böcker och dokumentationsmaterial från lokala bokhandlare och från specialister. Det är ett kretslopp av kommunikation i återkommande frågor för att kunna bedriva en verksamhet som man så tydligt strävar på med trots lokalproblem och redovisningskrav. Följden av dokumentationen blir att man skapar strukturer för bevarande och en lagring av handlingar. I kretsloppet finns också boken som registreras, klassificeras, numreras, inventeras, utlånas och till slut gallras. Bokbeståndet används under långa perioder, det bildar en kontinuitet i verksamheten som finns kvar trots lokalbyten och personalbyten.

Arkivet präglas av sina tidslager. Biblioteksstyrelsen samarbetar med ABF:s bibliotek och Järnvägspersonalens lån- och läsebibliotek vilka senare kommer att deponera sina böcker hos stadsbiblioteket och uppgå i deras verksamhet. Styrelsen arbetar också för att sjukstugan skall ha ett bibliotek. En återkommande fråga som diskuteras är lokaler för biblioteket. Skolans betydelse syns även här, biblioteket finns av och till i skolans lokaler eller i olika lägenheter samtidigt som det finns en strävan att kunna finna en permanent lösning med egna lokaler skapade för biblioteksverksamhet. 1928 tvingas man flytta ur sin skolsal som behövs för undervisning och man får hyra två rum hos Axel E Stenbeck i Plantaget. Styrelsen skriver till stadsfullmäktige för att få kostnader betalda för hyra, ljus, värme och flytt. 1928 har Statens folkskoleinspektör J Renvall inspekterat lokalerna och bibliotekarien och lärarinnan Asta Olsson skall inkomma med stadgar. 1929 inspekterar bibliotekskonsulent Hans Küntzel bibliotek och boksamling. 1935 inkommer bibliotekskonsulent Greta Linder med en skrivelse om erinran när det gäller lokalerna och man försöker hitta en ny provisorisk lösning. Man hyr en lägenhet om tre rum och kök samt kapprum i köpman herr D Bergströms hus på

Kyrkogatan 19. Man flyttar bord, stolar, utlåningsdisk 2-3 bokhyllor lampor och en kamin. 1938 bestäms att skolbiblioteket skall få nya lokaler i den planerade tillbyggnaden av folkskolan och stadsbiblioteket skall få lokaler i nya stadshuset. Lokalerna i stadshuset behövs senare till annat och under 1950-60-talet präglas diskussionen av bygget av ett nytt bibliotekshus som också skall samla annan kulturell verksamhet som konsthall och studiecirkel. Den 2 februari 1968 kallas till möte med Åmåls Stads kulturnämnd. Nu är biblioteksstyrelsens tid förbi.

I Biblioteksstyrelsens arkiv kan man följa förändringen av metoder för att organisera och dokumentera utlån och koppla böcker till låntagare. Det sker en utveckling från det egentillverkade mer amatörliknande till att utveckla en professionalitet. Man organiserar och strukturerar sin verksamhet allt mer med förlängda öppettider, anpassade lokaler, dokumentationsprocesser, statistik, stadgar, kortkatalog, boknummer, vägledning för låntagare, lånekort, identitetskort, åldersgränser, lånetider, plikter och system. 1940 köps ett skåp in för att där ha bibliotekariens upprättade kortkatalog. 1941 köps en skrivmaskin in för 275 kr och 2000 låntagarkort och 2000 anmälningskort köps in. Ärenden breddas, protokollen blir längre och mer omfattande med bilagor och hänvisningar. Man vill anställa en heltidsbibliotekarie, ordna studiecirkel, göra instruktioner till personal och låntagare och skapa utställningar. Samhället runt omkring påverkar verksamheten. Den 9 februari 1941 bestäms att begränsa öppettiderna till tisdag och fredag mellan 17.00 – 20.00 eftersom det är en väldigt svår och stark kyla och att kriget förorsakar brist på bränsle. 1961 skrivs att utlåningsmetoden systemet Newark byts ut mot en modifierad form av systemet Detroit som innebär att datumblad byts mot datumkort. Den som tjänstgör i disken skriver identitetskortets nummer på boken. 1962 ersätts lånereglemente med vägledning för besökande. Man går kurser och vill skapa ett stort bibliotek med olika avdelningar för olika målgrupper. Man har börjat köpa in ljudband och grammofonskivor. Bokbeståndet är 1967 31522 band, 308 grammofonskivor och 7 ljudband. Den 8 februari 1967 avtackas Asta Olsson som varit med i styrelsen sedan 1910 och bibliotekarie mellan 1919-1946.

Mening skapas genom de processer som biblioteksstyrelsen och bibliotekspersonalen arbetar med, de kommunikativa kretslopp man deltar i och genom vad och hur man dokumenterar. Det är ett ständigt pågående nu som dokumenteras och lagras. Meningen förmedlas i görandet som när man klipper och drar linjer i en köpt anteckningsbok för att skapa ett utlåningssystem. Arkivet ger ögonblicksbilder som att öppettiderna begränsas av krigets bränslebrist, att man är rädd att smitta sprids via utlån eller att någon i insidan på en utlåningsjournal skriver att veden är skit. Men också i marginalanteckningar i lånejournaler

som den från 1944-1950 där det står: *Förkommet ex Ersättes av Jerker Helander med tavla till motsvarande belopp kr 30:- Exemplaret är Gauffin, Olof Sager-Nelsson*. I en annan marginal i samma journal står det: *Förkommet ex. Ersätts av Häradshövding Lundmarker med Samtidsdramer (ass.nr919/51) år 1951. Exemplaret var Strindberg, Naturahist. Sorgespel*. Det var inte främmande för biblioteket att ersättning kan ges både som tavlor och i form av andra böcker än de man tappat bort. Plikter och ersättningar diskuteras i styrelsens protokoll och ett förslag som inte verkar bli genomfört är att polisen skall gå runt och kräva in böcker som låntagarna inte lämnat tillbaka i tid. Det här är arkivets tidslager, den historia som ligger i kombinationen av det materiella och den information som förmedlas av arkivets texter.

Att arbeta med arkiv

När jag skrev min B-uppsats kom jag i kontakt med de rutiner och det specifika arbetssätt som präglar arbetet med arkivmaterial. Farge beskriver i *The Allure of the archives* det tidsödande arbetet med att arbeta med arkiv som källmaterial. Hon beskriver det fysiska mötet och den fysiska kontakten med arkivalierna. Hon visar på hur forskningsresultatet växer fram genom att man skapar en relation till dokumenten. Kontakten börjar med att hantera dokumenten, att man går igenom dem och hon beskriver hur man kammar igenom dokument i en tidsödande process där den individuella kontakten med varje dokument innebär att möta dokument i olika fysiskt skick, med olika fysiska egenskaper och utseende, som är olika svåra eller lätta att läsa och som på olika sätt har påverkats av hantering, användning och lagring. Farge beskriver hur det under arkivet finns en organiserad topografi, man behöver veta hur man skall läsa den och förstå att det är i själva mötet mellan arkivbildaren, organisationen och det den representerar samt personen som i sitt vardagliga liv möter organisationen som mening skapas. I arkiv är allt intressant för den som studerar hur mening skapas, både det som skrivs och det som inte skrivs eller de tomrum som kan finnas i handlingarna. Den verklighet som arkiven skildrar synliggörs inte bara i ledtrådar utan också i att det finns olika sekvenser av verklighet. Arkiv bevarar alltid ett oändligt antal relationer till verkligheten. Farge beskriver att det är genom den tidskrävande genomgången av arkivet som ny kunskap skapas. Hon skriver hur man efter genomläsandet av handlingarna börjar plocka ut delar, kopiera, göra ett urval som kan bygga på likheter i materiel eller tidsavgränsningar och sedan börjar göra kategoriseringar eller sammanställningar. Det finns inga enkla händelser eller berättelser utan arkivet kan tjäna som

en social observation om man ser alla de små detaljer som framträder, dess oregelbundenheter och det utlämnade. Arkivet är som ett kalejdoskop och man behöver läsa det därefter.³³

Biblioteksstyrelsens arkiv; arbetsprocess

Min arbetsprocess både under B-uppsatsen och i arbetet med föreliggande uppsats har präglats av att arkivet inte bara är ett källmaterial utan har en egen materialitet och en egen struktur och topografi såsom Farge beskriver. Det första jag var tvungen att göra var att försöka förstå topografin och arkivets struktur. Arkivet är inte lättillgängligt. Det krävs en förståelse för förteckningar och det allmänna arkivskemat. Det krävs att man kan se vad förteckningen förmedlar för sökingångar och att man lär sig förstå korshänvisningar och hur själva arkivkroppens form påverkar närhet och tillgänglighet. Handlingarna är omfattande och de ger ett intryck av oändlighet som gör att jag blir tveksam till hur jag skall ta mig an dem. Ett arkiv måste gås igenom, oavsett vilken ingång man väljer måste man gå igenom allt för att få en bild av vad arkivet kan förmedla. Det har varit och är tidsödande att möta varje dokument, att kamma igenom dem, att fysiskt undersöka och förstå dem. Genom den fysiska kontakten skapas en förståelse för materialitet och det skapas en mening i arbetsprocessen. Jag känner på handlingarna och skapar mig en bild av vad de använts till, om det är viktiga handlingar som man varit rädd om eller bruksmaterial i vardagliga arbetsuppgifter. Handlingarnas materialitet avslöjar syften, vad de är tillverkade för, olika papper väljs till olika funktion, olika tryck eller handskrift används för olika typer av information och förmedlar en mening kring funktion. Handlingarna har påverkats av sin funktion och det är ibland ett pussel, varför är det hål här? Varför sitter detta ihop, varför har detta sparats och varför saknas det här?

Det är nödvändigt att ta paus ibland, att arbeta med arkiv är överväldigande och det är lätt att fastna i innehållet, att söka historien och se de ständiga ögonblicken. Eftersom arkivet erbjuder så många olika skeenden och verkligheter är det viktigt att hålla sina forskningsfrågor och sina avgränsningar i minnet. Arkivet är fyllt av trådar och möjligheter att kategorisera och det är tvunget att göra kategoriseringar för att nå upp ur materialet och se det utifrån sina valda glasögon. Arkivet i sig ger inte ifrån sig något lättvindigt och samma arkiv kan användas till en mängd undersökningar. Detta ser jag bara genom mina två undersökningar och jag ser också hur arkivets olika strukturer och form påverkar arbetet. Att skriva om och utifrån arkiv är att söka fånga in en skiftande verklighet och försöka förstå den

---

³³ Farge 2013, sid. 30, 53-55, 62, 63, 94.

minnesfunktion som är arkivets egenhet, att distansera sig för att se den synvinkel som jag kan få fram fakta och mening från.

Diskussion

I mitt arbete med Biblioteksstyrelsens arkiv har jag undersökt arkivet på flera nivåer, beskrivit strukturen, vad som är arkivets materialitet och lagring, dess kommunikativa kretslopp och tidslager samt själva arbetsprocessen med att arbeta med ett pappersarkiv. Ernst skriver att för att kunna undersöka och beskriva ett arkiv behöver man ha en forskningsfråga. Mina forskningsfrågor har utgått från att göra en beskrivning men också att sätta in arkivet i en kontext. När jag har arbetat med arkivet har innebörden i Ernst syn blivit allt mer tydlig. Ett arkiv ger inte ifrån sig något självmant, man måste formulera en fråga för att hitta sin ingång och samma arkiv kan svara mot flera olika forskningsfrågor. Ernst skriver också att forskningen börjar med arkivets anatomi och att det materiella bildar en arkivkropp. Detta har varit tydligt i undersökningen av arkivet. För att förstå arkivet behöver man se dess materialitet och förstå att själva arkivkroppen är viktig i undersökningen.

Ur en mediearkeologisk synvinkel är materialitet, teknik och kontext viktigt. Arkivet är förbundet med samhället och det socialas ordning vars minne det lagrar. Biblioteksstyrelsens arkiv visar på en teknik för lagring som bygger på förvaltningsteknik men den ursprungliga lagringen har också påverkats av att det vid arkivering sker en ny form av lagring som skapar en mening i hur arkivet presenteras, lagras vidare och förstås. Genom att allmänna arkivskemat använts för att kategorisera en ordning som skall följa verksamhetens inre ordning skapas en lagringsform utifrån signum. Den här ordningen förmedlas genom en arkivförteckning. Förteckningen blir en förmedlingsyta för att ta sig an arkivet, för att förstå dess ordning och en karta för att hitta sökvägar. Den blir en viktig resurs för att kunna se hur handlingar hänger samman och hur man skall hitta dem. Beskrivningen av handlingarna i förteckningen är fåordig och utifrån forskningsfrågorna behöver man såsom Farge säger kamma igenom arkivet. Det är både tidsödande och splittrande. Det är därför Ernst tes om arkivkropp blir central. Man behöver förstå arkivets anatomi och kropp för att kunna arbeta med det. Jag ser att det finns ett underliggande arkivskelett i Biblioteksstyrelsens arkiv och det är av betydelse att kunna se och förstå detta skelett som visar hur arkivet rent fysiskt och strukturellt är uppbyggt. Alla handlingar i sina olika former bildar sedan en arkivkropp som bygger på det strukturella skelettet.

Ernst skriver också att man kan beskriva arkivet utifrån de konkreta uppgifter som är resultatet av den verksamhet som genererat arkivet, vad verksamheten gjort, vad man

prioriterat, vad man samlat in och sett som viktigt att formulera och bevara. Bibliotekstyrelsens arkiv speglar sin verksamhet som är att driva biblioteksverksamhet men också vad det innebär och skapar för mening att vara styrelse. Det visas i hur styrelsens förvaltning och dokumentation utvecklas från korta handskrivna protokoll i en blå skolskrivbok till att vara maskinskrivna protokoll fastställda efter vissa ritualer i en specifik pappersform med hålat papper för att kunna förvaras i pärmar och bevaras. Det finns allt eftersom verksamheten utvecklas tydligare tankar på lagring och användning av den information man producerar. Det hänvisas till beslut och till externa kontakter som på olika sätt påverkar verksamheten. Genom att undersöka vad Biblioteksstyrelsen prioriterat och samlat in, vilket är helt konkreta uppgifter, ges en ingång till att beskriva arkivet utifrån materialitet men även i form av kommunikativa kretslopp och tidslager. Biblioteksstyrelsens arkiv visar ögonblicksbilder på hur man organiserar och dokumenterar sin verksamhet. Allt sker i en historisk nutid och dessa olika tidslager bildar en verksamhetshistoria. Man samarbetar i ett kommunikativt kretslopp med olika aktörer som bokhandlare, inventarieförsäljare, lokaluthyrare, uppdragsgivare, anslagsgivare, kontrollfunktioner och skola. Allt bildar en cirkulär rörelse av återupprepat nu såsom Ernst beskriver. Det finns också ett annat kommunikativt kretslopp kring hantering och metoder gällande utlåningsverksamheten. Styrelsen gör upp stadgar, arbetsbeskrivningar för personal och vägledningar för låntagare. Man skapar roller för hur man skall arbeta, vad det innebär att vara bibliotekarie och hur man skall bete sig som låntagare. Detta blir alltmer strukturerat samtidigt som man strukturerar arbetsmetoder och dokumentation.

Snickars beskriver arkivet som ett medium. I arbetet med min undersökning är det tydligt att medialiteten är viktig och kopplad till synen av en arkivkropp. Det är i form av medium som arkivet förmedlar sin information och som jag kan utvinna den i min kunskapsbildning. Arkivet har en tydlig medialitet som också påverkas av vilket material som mediet utgörs av. Biblioteksstyrelsens arkiv är ett pappersarkiv där man kan se hur papper används och trycks utifrån olika behov. Papper i sig är ett medium som förmedlar både en materialitet och en mening. Det används olika tekniker för att dokumentera uppgifter på papperet. Utvecklingen går från stålpenne och bläck, blyerts, reservoarpenna, kulspetspenna till maskinskriven text och förtryckt text. Det finns ett sammanhang mellan organisering och inköp av alltmer ändamålsspecifikt pappersmaterial och inbundna kontorsböcker.

McKenzie och Rose visar på att bokhistoria förutom rent fysiska beskrivningar kan innebära att se undersökningsobjektet i det historiska och sociala sammanhang där det skapades. Det ger möjligheten att sätta in det undersökta i en kontext av offentlighet och

utifrån Habermas teorier utgår jag i min studie från att Lånebiblioteken skapade en offentlighet och en publik sfär där Biblioteksstyrelsens arkiv kan ses som en bevarare av det offentliga rummet. Jag ser Biblioteksstyrelsens arkiv som en viktig del i en utveckling av offentlig kulturverksamhet, bildningstanke och biblioteksverksamhet. Utifrån sitt uppdrag som befästs lagmässigt blir Biblioteksstyrelsens arkiv en del av det offentliga rummet och verksamheten en arena för främjande av läsning. Arkivet finns kvar som ett minne över hur detta utvecklas under de 100 år som styrelsen är verksam. Arkivet blir också utifrån min tolkning av Snickars en del i en social biografi där de handlingar som styrelsen skapade för att dokumentera och styra biblioteksverksamheten lagrats och bevarats och nu får en ny fas i biografien som studieobjekt i min undersökning.

I mitt uppsatsarbete har jag undersökt ett område som känts allt större ju mer jag arbetat med det. Att reflektera över min arbetsprocess, hur det är att arbeta med ett arkiv har varit givande. Det har gett en förståelse och kunskap om att själva undersökningsobjektet innebär en utmaning i sig att ta del av, att kringrutiner och medialitet påverkar arbetsprocessen. Det som har blivit tydligt för mig är att arkiv kan studeras utifrån många olika forskningsfrågor. I min studie har det också blivit tydligt att materialitet och form är meningsskapande. Arkiv är en struktur och lagringsform med en medialitet som man kan ta del av genom olika rutiner. Arkivet i sig präglas av att det är en lagringsform där inget är tillrättalagt för utgivning eller har en mellanliggande författarröst. Arkivet präglas alltid av att vara samtid och ögonblicksbilder men är samtidigt en del i den cirkulation som människors skapande av handlingar innebär.

Litteratur

Appelquist, Jan, *Dokumenthantering i informationsförvaltningen: en handbok*, 1. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2012.

Arkivlagen 1990:782, Svensk författningssamling 1990:782.

Darnton, Robert, ”What is the History of Books?’ Revisited”, *Modern Intellectual History*, 4:3. 2007, sid. 495.

Ernst, Wolfgang, *Sorlet från arkiven: ordning ur oordning*, Glänta, Göteborg, 2008.

Farge, Arlette, *The Allure of the archives*, Yale university press, New Haven & London, 2013.

Farge, Arlette, *Livets sköra tråd: våld, makt och solidaritet i 1700-talets Paris*, Natur och kultur, Stockholm, 1989.

Gitelman, Lisa, *Paper knowledge: toward a media history of documents*, Duke University Press, Durham, 2014.

Hesselbom, Axel, Föreningsväsende, skolor och bibliotek, *Åmåls stad 300 år*, Göteborg: Elanders boktryckeri, 1944. s. 52-67.

Lundblad, Kristina, ”Dokument, taktilitet och "diakronisk doft". Om några förmågor och egenskaper hos det analoga och det digitala”. *Återkopplingar*, red M. Cronqvist, P. Lundell, & P. Snickars, Vol. 28, s. 349-363. Mediehistoriskt arkiv, Mediehistoria Lunds universitet, 2014.

Martin, Henri-Jean, *The History and Power of Writing*, Chicago & London: Univ. of Chicago Press, 1994, sid 283-284.

McKenzie, Donald F, *Making meaning*, Amherst 2002, sid 14, 17-18.

Norman, Elisabeth, *Burlövs sockenbibliotek: en undersökning av ett biblioteks utveckling, bokbestånd, utlåning och låntagare under 1800-talets senare hälft*, Akad. uppsats i etnologi, Lund, 1973.

Rosberg, Ingemar, *Sockenbibliotek inom Älvsborgs län!* Borås, 1991.

Rose, Jonathan: ”The History of Books: Revised and enlarged”, *The Darnton Debate*, red H. T. Mason, Oxford, Voltaire Foundation, 1998 s. 83 - 104. Rose, 1998, sid 85, 90, 92, 104.

Snickars, Pelle, ”Arkivet - ett medium?”, *Arkiv, samhälle och forskning.*, 2005:2, s. 10-19, 2006.

Arkiv

Biblioteksstyrelsens Arkiv, Åmåls Stad.